

Lembar Kerja Peserta Didik

LKPD

BAHASA JAWA

**KANGGE KELAS XI
SEMESTER I**

Antologi Taman
Cerkak

CAPAIAN PEMBELAJARAN

Pada akhir fase F, peserta didik mampu mengolah, menginterpretasi, menganalisis, dan mengidentifikasi informasi berupa gagasan, pikiran, perasaan, pandangan, arahan, atau pesan yang akurat dari membaca teks sastra cerita cekak dengan memperhatikan kaidah bahasa Jawa.

ELEMEN : Membaca

INDIKATOR KETERCAPAIAN

- Peserta didik dapat menjelaskan pengertian unsur intrinsik cerita cekak dengan tepat.
- Peserta didik dapat menganalisis unsur intrinsik cerita cekak dengan tepat.

TUJUAN PEMBELAJARAN

Setelah mengikuti pembelajaran dengan mengembangkan kemampuan bernalar kritis, gotong royong, dan percaya diri melalui model pembelajaran *Problem Based Learning (PBL)* dan metode *Student Teams Achievement Division (STAD)*, ceramah, diskusi, dan penugasan dengan menerapkan TPACK melalui media *Flip Book*, *Live Worksheet*, dan *Quizziz*, peserta didik dapat:

- Menjelaskan pengertian unsur intrinsic cerita cekak dengan tepat.
- Menganalisis unsur intrinsik cerita cekak dengan tepat.

FASE 1. ORIENTASI MASALAH

PERTANYAAN PEMANTIK

- Punapa para siswa sampun nate maos cerita cekak ?
- Menapa irah-irahan cerita cekak ingkang sampun nate dipunwaos siswa menika ?
- Cerita cekak kanthi tema menapa ingkang sampun nate dipunwaos dening para siswa ?
- Miturut para siswa, unsur cerita cekak menika kadadosan saking unsur menapa kemawon ?

PRE - TEST

Kangge mangertosi *kemampuan awal* para siswa saderengipun pasinaon, sumangga saged dipunwangsul pitakenan wonten link menika.
<https://quizizz.com/join?gc=75194770>

FASE 2. ORGANISASI PESERTA DIDIK

MATERI FAKTUAL

Tuladha Cerita Cekak ing Kalawarti Djaka Lodhang

26

Selasa, 25 Juli 2023
Jaka Lodhang, 25 Juli 2023

Cerita Cekak

Nini Klenyem :

Aku KUDU LUWUH NGATI-ATI

Stres...ayake, ngono yen lembang sakti, aku ya guman karo kenehane bocah-bocah sakti, sing apa-apa kok njur ngambang...maling...nekat...mangka perkarane durung cetba. Wis ana tetung dina, pasien anyar iki dadi jekelhariku, ing bangsal Kenanga, paparku dhines.

"Nyambak nekat badhe ngaku sakti, ngobut teng mangi njeng njur sempetan kadih iki," ngono kandharane ibune sing munggoni nalika aku ngepasi ngganti perbanne dweheke.

"Lajeng perkawinan panapa, Bu?" aku nangk.

"Boten ngertos, Sus. Sanjange remange awak kudu niku bubar regejane kadih pacare, sing pacare niku njur kesah manuk teneh Jakarta. Emapen seminggu niku boten mibet kuliyah."

Misangka perawat, aku ayem

barang dhokter ngendhi yen siki mung pepes karo baluk bundhan ning jero ora apa-apa. Aku yakin suk yen gip-e wis dibukak dweheke mesthi enqal mari. Nalika durung semonggo seng rumah sakti, dweheke angel mangan, kepeksane kudu dadekang kanti faten. Stres sakti abot. Wong angger tura mesthi ngidhar.

"Ningun...Ningun" ngono teras...bokumenawa kudi undang-undange pacare. Barung wis genep sepuluh dina, dweheke wis sadhar tenan. Ning kakuw, dweheke akehan, gedem mangon ning kudu njakak dufang. Semono nga wekdane adus ya kudu aku kang ngidhar, nganti bali iki dititoni kanka-kanka perawat sing malih banjur macakake aku karo dweheke, kandharane:

"E...c...Dina, Tamtomu pasienmu sing ataman kac wis

semester akhir lho...mangka kuliyah ing buktum, suk lek luhus dadi penjacara, akeh lho dweheke."

"Ah, ya embuh," sangsulaku karo njlungani. Ning ya gene atiku mangkel-mangkel seneng yen dipacok-pacokake karo Tamtomu. Geneya atiku seneng yen digarapi? Apa aku ya seneng karo dweheke?

"Mangsi tahun baru, pacar baru ni, ya" ngono panyengese kanka-kanka yen aku lagi pas rampung ngidhar. Tono. Apa bocah iki mujudake hadhian kanggo ing taun anyar sasi ngarep kudu? Sasawene iki aku rak durung nate pacaran, embuhlah, aku ora ngerti. Sing cetba yen aku durung ndulang apa nyibini dweheke dina kadi, ranane kaya ana sing kurang. Aku rumangsa seneng yen cecedhakane karo dweheke. Jare kanka-kanka yen aku durung ketok, Tono tamah nakalake:

"Mana Mbak Dina?"

Sakti Tono wis ajar miklu. Tamah aku sing dijuluki dhamping ing dweheke ajar miklu neng sajaban bangsal. Aku ya setya ngancani, yen ngepasi dhines, kudi rak ya mujudake tugas ing rumah sakti. Babar pisan aku ora wani takon apa-apa, kejaba mung ndedonga jroning ati, supaya dweheke enqal panyangan mari, lan banjur bisa bali kuliyah maneh.

Liyane kabeh tak pasrahake marang Gusti Kang Paring Urip. Nalika tekan platform ing sangsore wis alamanadha kang ngrembuwung. Tono ngajak lunggahan ing kursi taman, tak turuti. Karo mapan lungguh dweheke kandhar:

"Dih, Dina, matumawon ya, dene alaman wis kersa ngumali aku kanti gental, nganti aku bali wis ajar miklu."

Aku mangsuli nggedhekeke atine:

"Wis ta Mas Tono, sabar. Sedheka mung panjenengan rak bisa bali kuliyah. Mula suk ra sah seneng ngidhar, luwih-luwih yen pengidhar lagi mangkel utawa nistare lagi peteng, mudhak gampang nemo kadhalan."

"Jenah pacarku kudi nggedhekeke sok Dih, mung

26

Selasa, 25 Juli 2023
Jaka Lodhang, 25 Juli 2023

Cerita Cekak

Herlina S :

Ragasi dibukak. Lisa nggedheke koper ing bagasi, dene Sinta wis njugroni ing bali segar. Twer-doser berhadhian singgalake platform tumuju stasiun. Sore iki kabanane terang. Lemah lan dalan angel sing dibukak leles meniti tereng bubar udan.

Lumrahé wong kenggon niti segar, sakti lan kerti idhenti-diti priksa dereng petugas stasiun. Caton pemumpang sing wis segar ing barisan titi priksa ora akeh. Sinta sing wis tekan stasiun banjur tumuju barisan kudi, dene Lisa bangsane mudi.

Sepur Sawunggadhi wis mapan ing peron 3. Kabeh ana 8 gerbong, kudu konomati. Sinta ndeliki ing gerbong 2 banjur tumuju kursi nomer 12D. Sajak pancon wkdane ora meget anggoni. Sinta

yen wis arep mangkat. Lisa mangga nang kamar ya? Lisa menyat saha dhigan. Siki jumarugku metu kancane Sinta tumuju kancane dweheke kancane Sinta lan Lisa jejuran. Lawang kamar amung kacek api setengah meter, ing lawang kancane Lisa tumuju Lisa Correl. Ora mang tulisan, ing ngisor tulisan iki uga ana pepasan templan foto lan gambar kembang. Kerya manis iki lagi ngancik remaja. Ing jero kancane uga kacek templan foto lan gambar kembang.

Sinta lan Lisa satemene dwehe kancane kang padha. Kutorone seneng marang telanduran kembang. Plataran omah diandhar kembang-kembang kang manawa-warna ugal. Popak banget bepara kaya bakal kembang. Sinta lan Lisa telaten ngumali lan njopakake telanduran kudi.

"Sa, arep mangkat?" Sinta nggeret koper lan nyangking tas cilik koro kawat ngarep kancane Lisa.

"Ya, Mbak. Ayo dakjogake mangang stasiun." Lisa sing lagi ngumugake tembang kanti nyumet kupinge nganggo piranti sing jenenge headset menyat saha pancon banjur nganggo sweater rajad. Lisa tata-tata.

Montor rodha pajut wis comawis ing plataran. Sinta lan Lisa gage mbukak lawang kembang.

tekan stasiun. Faling ora lali ana sepuh menit Sinta mangga jahal sepur mangkat. Ora gantalan senew sepur rumambat metaki rei wesi kang gipir amarga sadon dina kagila rodha sepur. Alon-alon sepur singgalake stasiun Kutorajo.

Schawangan sore iki wis rada katon peteng jalaran wis ngancik wuktu Magrib. Sinta mang Lisa nyawang ketep-ketep lampu ing omah-omah utawa sala kerdharaan kang lumaku ing dalan gedhe. Yen miklu ing pagelaran utawa pisanan, kudu teteng katon peteng, kepara ora cetba.

"Permis...!" ana pawongan nganggo setelan kardi dhines lungguh ing lungga katon njepet Sinta. Ngajene nganggo topi lan masker, nyangking tas ireng cilik. Dene tas sing rada gedhe wis dipethakake ing bagasi.

Sinta nata awak, mripet se-thitik, mepet kaci jendhele. Tangane ngopoti tas cilik banjur njupuk ponsel. Satemene ora ana sing arep dibukake. Sinta mang quick warta ing internet banjur maca warta katebut, embuh lu warta selebriti, utawa kesehatan, utawa fashion. Dhine ngumug nggedheke layar ponsel. Piripate memenerang marang layar. Kadhah kaneke unuk-unuk maca pawarta ing ponsel kudi.

Aku sing marani utawa sirama sing mbakiki? susteru saku jero ponsel. Sinta ora mangsuli. Telpon kangpung makpet. Sempaja dispet dening pi-yayi ing telpon.

Sinta unjal ambegan dawu maneh. Donyane kaya-kaya rubuh lan ngedhuk anggan. Lungu sepur sing dawu kudi kaya nggeguyu marang dweheke awch panjece. Susteru klakson sepur sing njerit-njerit miklu wengi kaya jeric ati kang ngremitih. Sinta madet dadi reca. Rada sawetara, dweheke amung mbegeg kanece.

"Apa aku nganggu siramamu?" Krisna nggedheke papan hanggube Sinta. Ora ana sangsulun saku wong wadon kudi. Satemene pening ngali panyanggon maneh, nangng Krisna wis lungguh ing jejere. Krisna mbacutake gunem sirambi ngalung sakti. Sakti iki mirunggan kanggo siramamu. Aja ditak.

Rada sawetara Sinta nyawang bungkus sakti kancane. Sakti kudi nggedheke marang telakon kangpung. Jalaran seneng njerit sakti, Krisna sadon ngidhar dweheke mesthi nggawa. Nganti ing sawijining dina, Krisna kudu kandhar anggon ngopel Sinta. Kembang

"Saya membawa bekal coklat. Apakah mbak mau coklat?"

gagapan, banjur tumungkul.

"Sejatine, aku isin marang sampeyan, Mas Krisna," lirih sawetara Sinta. Panyawange adhi mendhak lungguh wuku kang wu kangpung. Tamam an kang wuwah

marang wong-wong kang bakal nerake laku marang Jakarta.

"Aku mudhun kene. Tulang dipenggal. Aku tamah ngenteni kabeh" Krisna ngidhar banjur ngidhar saku papan hanggube Sinta.

FASE 2. ORGANISASI PESERTA DIDIK

MATERI KONSEPTUAL

Pangertosan Unsur Intrinsik Cerkak

Unsur intrinsik cerita cekak, inggih menika unsur ingkang wonten ing salebetipun cerita cekak.

Ingkang Kalebet Unsur Intrinsik Cerkak

1. Tema
2. *Latar* utawi *setting*
3. Alur (Plot)
4. Paraga
5. Wataking Paraga
6. *Sudut Pandang*
7. Piwulang luhur (*amanat*)

Materi ingkang langkung jangkep saged dipuntingali wonten ing *link bahan ajar* :
<https://anyflip.com/ev aum/rpkl/>

FASE 3. PENYELIDIKAN INDIVIDU / KELOMPOK

GLADHEN KELOMPOK

PITEDAH GLADHEN

- Kadamela kelompok kanthi cacahipun 6 siswa ing saben kelompok.
- Lenggah kaliyan kanca satunggal kelompokipun lajeng nindakaken pirembagan.
- Kawaosna cerita cekak ingkang sampun kasamektakaken
- Kaanlisisna unsur intrinsik cerkak ingkang sampun katemtokaken wonten ing perangan pitakenan lan kaandharna pawadanipun.
- Satunggal kelompok anggenipun ngempalaken cekap satunggal kemawon ananging sedaya anggota kelompok kedah paring pamanggih.
- Anggenipun mangsuli sasaged-saged ngginakaken basa Jawi ragam krama.

FASE 3. MEMBIMBING PENYELIDIKAN KELOMPOK

GLADHEN

Kawaosen cerita cekak kanthi irah-irahan “*Kangen Pak Bon*” ing ngandhap menika lajeng kaanalisisen unsur intrinsik wonten ing cerita cekak menika saha pawadanipun!

Kangen Pak Bon

(Dening Sayekti Ardiyani)

Fikri bola-bali kerut irunge. Sanajan wis nganggo masker kanggo nutupi irunge, ambune kamar mandhi tembus tekan irung.

“Parah! Kamar mandhi iki ambune pesing banget! Mung rong dina Pak Bon ora mlebu, wis reged ngene. Hah, bocah-bocah ora tau nyiram sawise pipis pa?” sambate Fikri. “Iki nembe kamar mandhi siji, kamar mandhi liyane piye?”

Pak Bon, dadi tukang kebon lan tukang reresik ing sekolahe Fikri jenenge Pak Zaenuddin. Pak Bon wis rong dina ora nyambut gawe amarga lagi lara. Arep kepriye maneh yen Pak Bon ora langsung mlebu? pikir Fikri.

Kanthi upaya sing bisa ditindakake, Fikri pungkasane ambegan lega ing ngarep kamar mandhi. Rasane getun, kok wingi dheweke ora mlebu Pramuka tanpa izin. Sawise pelajaran, dheweke mulih. Fikri wis ora sabar ketemu Mbah Putri sing bakal teka lan nginep ing omahe wong tuwane. Ibu wis ngelingake Fikri supaya melu kegiatan Pramuka amarga Mbah Putri rawuh sore.

Sepur nembe tekan stasiun kira-kira tabuh 16.00 WIB. Fikri sing uwis kangen karo eyange, ngeyel yen dheweke bakal methuk Mbah Putri ing omah, mula dheweke kudu mulih luwih awal.

Lha, saiki Fikri getun amarga ibune bener. Fikri kudu ngenteni suwe nganti Mbah Putri rawuh. Amarga dheweke bolos Pramuka, dheweke dihukum ngresiki kamar mandhi mambu sing ditinggalake Pak Bon. Fikri lega amarga tugase wis rampung.

Dheweke lagi wae nyruput wedang putih saka botol sing digawa nalika ana pengumuman saka pengeras suara sekolah. Kabeh siswa didhawuhi guru gugur gunung ngresiki sekolah. Saben kelas mesthi resik amarga petugas piket sregep ngresiki. Nanging, platarane katon reged banget karo godhong sing sumebar. Mangsa iki kadhangkala nggawa angin kenceng satemah godhong-godhongan terus rontok. Apa maneh koridhor sing bledug kandel lan ruwang liyane sing ora didemek petugas piket. Tetanduran ing sakubenge pekarangan uga wis garing.

“Pancen susah yen Pak Bon lagi lara. Dadi kangen karo Pak Bon,” sambate Fikri. “Nembe lungguh ngaso, dikon resik-resik maneh,” raine mrengut.

“Ciyee...kangen...biasane ora tau nggatekake Pak Bon,” ujare Umar.

“Ewadene kanca-kanca ora kangen? Pak Bon lagi lara mung rong dina, sekolahe wis reget banget. Delengen kamar mandi, hiyy ambune ra karuan. Awake dhewe isih gumantung marang Pak Bon. Yen lara nganti pirang-pirang dina, kepiye dadine sekolahan?” pitakone Fikri.

“Iya, saiki awake dhewe rumangsa kelangan, biasane ora perduli. Pranyata Pak Bon nduweni peran gedhe ing sekolah iki,” ujare Yoga.

“Tugas Pak Bon ora beda karo guru. Tanpa wong-wong mau awake dhewe ora kuwat,” Umar kaget.

“Dhewe nembe ngrasa yen Pak Bon ora ana,” sambunge Fikri.

“Kepriye yen sore iki tilik Pak Bon,” saran Yoga.

“Bener kuwi, kas kelas bisa kanggo suku oleh-oleh,” sambunge Rani, bendhahara kelas sing lagi ngrungokake ora adoh saka bocah-bocah mau.

“Sarujuk, budhal sekolah langsung mrana,” Umar sing dadi ketua kelas mutusake. Rampung rembugan, bocah-bocah banjur padha metu saka kelas kanggo gugur gunung.

“Lho kok Bapak boten rawuh, kula kangen Pak,” Umar miwiti nyapa Pak Bon sawise tekan omahe budhal sekolah.

“Bapak lara, vertigone kumat maneh. Ora bisa apa-apa. Piye sekolahe?” Pak Bon kaget karo tekane bocah-bocah.

“Wah semrawut, Pak. Menawi boten wonten Bapak, sekolahe reged, Pak,” sambate Fikri.

“Dingapura, insya Allah sesuk mlebu. Alhamdulillah wis mari,” kandhane Pak Bon.

“Nyuwun sewu Pak, kita asring kesupen lan boten perduli kalihan karesikan. Bapak boten rawuh, ketinggal benten sekolahan,” ujare Yoga.

“Dongakna supaya bapak ora lara maneh, bocah-bocah. Dadi bapak bisa ngurusi sekolah,” ujare Pak Bon.

“Nanging, aku uga njaluk tulung. Bocah-bocah uga duwe tanggung jawab kanggo njaga karesikan sekolah. Yen wis biasa ngopeni lan njaga lingkungan awake dhewe mesthi kepenak sinau.”

“Nggih Pak, janji badhe langkung nggatosaken karesikan,” kandhane bocah-bocah meh bebarengan.

“Hmm... maturnuwun wis teka, dadi tambah semangat bapak,” Pak Bon mesem seneng. Bocah-bocah uga seneng bisa tilik Pak Bon.*

(kamot ing Djaka Lodang No. 07 Taun 2022 kaca 28).

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

Kelompok :

Nama Anggota : 1.

2.

3.

4.

5.

6.

Analisis Unsur Intrinsik Cerita Cekak

Paraga lan Wataking Paraga

a. watakipun

Pawadanipun :

b. watakipun

Pawadanipun :

c. watakipun

Pawadanipun :

d. watakipun

Pawadanipun :

e.watakipun

Pawadanipun :

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

Paraga lan Wataking Paraga

g. watakipun

Pawadanipun :

h. watakipun

Pawadanipun :

FASE 4. MENGEMBANGKAN & MENYAJIKAN HASIL KARYA

**Sumangga sesulih saking kelompok
saged maosaken asiling pirembagan
kelompok wonten ing ngajeng kelas.**

FASE 5. ANALISIS & EVALUASI PROSES PEMECAHAN MASALAH

Kangge mangertosi seserepan para siswa sasampnipun nyinau bab unsur intrinsik cerita cekka wonten ing dinten menika, sumangga saged mangsuli pitakenan-pitakenan wonten ing *post-test* ingkang saged dipuntingali wonten ing *link* menika <https://quizizz.com/join?gc=76726358>

